Journal of Education Strategies in Medical Sciences
Vol. 12, No.5, 2019 - 2020

Research Article

Relationship between Optimism and Academic engagement with Mediation Role of Hope for Future of Pre-university Students

Meysam Gholampour[1*], Hadi Pourshafei[2], Sima Ghorani Sirjani[3]

1. Department of Educational Sciences, Faculty of Educational Sciences and Psychology, University of Birjand, Birjand, Iran
2. Department of Educational Sciences, Faculty of Educational Sciences and Psychology, University of Birjand, Birjand, Iran.
3. Department of Educational Sciences, Faculty of Educational Sciences and Psychology, University of Birjand, Birjand, Iran

Received: 2018/08/12
Accepted: 2019/02/07

Keywords:
Academic engagement, Hope for future, Educational optimism. Student

Baqiatallah University of Medical Sciences

Abstract

Introduction: The present research was done, aiming to study the relationship between pessimism and academic engagement with mediation role of hope for future of pre-university students.
Methods: The present research was descriptive and correlative, done on 273 persons of pre-university of Qaen city, Iran. Samples were chosen by cluster sampling. To gather data three standard questionnaire were used: Hope, Schneider and et. al. (1991); educational optimism, Schenmooran and et. al. (2013); education conflict, Reeve and tesing (2011). The reliability of tool was calculated by Kronbach's Alfa.
Results: Results showed that there is a positive and meaningful relationship between optimism and academic engagement and hope for future and positive and meaningful relationship between hope for future and educational conflict, as well. Also, results of this analysis showed that hope play mediating role in relationship between optimism and educational conflict.
Conclusions: Results showed that there is a positive and meaningful relationship between educational conflict and hope. In other words, providing background to improve the attitude of students to education and future can decrease their educational conflict.

* **Corresponding author at:** Meysam Gholampour, Department of Educational Sciences, Faculty of Educational Sciences and Psychology, University of Birjand, Birjand, Iran. Tel: +98-9157413539, E-mail: Meysam.gholampoor@birjand.ac.ir

نشریه راهبردهای آموزش در علوم پزشکی
دوره ۱۲، شماره ۵، دی و آذر ۱۳۹۸

مقاله پژوهشی

رابطهٔ خوش‌بینی و درگیری تحصیلی با نقش میانجی‌گری امید به آینده دانش‌آموزان پیش‌دانشگاهی

میثم غلام‌پور[1*]، هادی پورشافعی[2] و سیما قرآنی سیرجانی[1]

۱. گروه علوم تربیتی، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی، دانشگاه بیرجند، ایران

۲. گروه علوم تربیتی، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی، دانشگاه بیرجند، ایران

* نویسنده مسئول: میثم غلام‌پور، دانشجوی دکتری، گروه علوم تربیتی، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی، دانشگاه بیرجند، ایران. تلفن: ۰۹۱۵۷۴۱۳۵۳۹

نشانی الکترونیکی: Meysam.gholampoor@birjand.ac.ir

تاریخ دریافت: ۱۳۹۷/۰۵/۲۱
تاریخ پذیرش: ۱۳۹۷/۱۱/۱۸

کلیدواژه‌ها:
درگیری تحصیلی، امید به آینده، خوش‌بینی تحصیلی و دانش‌آموز

تمامی حقوق نشر برای دانشگاه علوم پزشکی بقیه الله (عج) محفوظ است.

چکیده

مقدمه: پژوهش حاضر با هدف بررسی رابطه بین خوش‌بینی و درگیری تحصیلی با نقش میانجی‌گری امید به آینده دانش‌آموزان پیش‌دانشگاهی انجام شده است.

روش: روش پژوهش حاضر توصیفی و از نوع هم‌بستگی بود که بر روی ۲۷۳ نفر از دانش‌آموزان پیش‌دانشگاهی شهرستان قائنات انجام گرفت. نمونه‌ها به روش نمونه‌گیری خوشه‌ای انتخاب شدند. برای جمع‌آوری داده‌ها از سه پرسش‌نامهٔ استاندارد: امیدواری اشنایدر و همکاران (۱۹۹۱)، خوش‌بینی تحصیلی اسچن‌موران و همکاران (۲۰۱۳) و درگیری تحصیلی ریو و تیسنگ (۲۰۱۱) استفاده شد و پایایی ابزار با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ محاسبه گردید.

یافته‌ها: نتایج نشان داد که رابطهٔ مثبت و معناداری بین خوش‌بینی با درگیری تحصیلی و امید به آینده و هم‌چنین رابطهٔ مثبت و معناداری بین امید به آینده و درگیری تحصیلی وجود دارد. هم‌چنین نتایج تحلیل مسیر نشان داد که امیدواری نقش میانجی را در رابطه بین خوش‌بینی و درگیری تحصیلی بازی می‌کند.

نتیجه‌گیری: نتایج نشان داد که بین درگیری تحصیلی با خوش‌بینی تحصیلی و امیدواری دانش‌آموزان رابطهٔ مثبت و معناداری وجود دارد به عبارت دیگر می‌توان با فراهم آوردن زمینه‌هایی برای بهبود نگرش دانش‌آموزان به تحصیل و آینده زمینهٔ درگیری تحصیلی آن‌ها را فراهم آورد.

مقدمه

مدارس از مهم‌ترین نهادهای اجتماعی هر جامعه‌ای هستند که در فرآیند جامعه‌پذیری و آموزش و پرورش دانش‌آموزان خود تأثیرگذار می‌باشند. دانش‌آموزان به هر میزان که در این محیط فعال‌تر باشند به نتایج بهتری دست می‌یابند. یکی از مهم‌ترین شاخص‌های نشان دهندهٔ کیفیت آموزش و پیشرفت تحصیلی، درگیری تحصیلی (Academic Engagement) دانش‌آموزان است (۱). درگیری تحصیلی نوعی سرمایه‌گذاری روان‌شناختی و تلاش مستقیم برای یادگیری، فهمیدن و تسلط در دانش، مهارت‌ها و هنرهایی است که در واقع فعالیت‌های تحصیلی برای ارتقای آن‌ها صورت می‌گیرد (۲). مفهوم درگیری تحصیلی بر نقش خودآگاهی در مطالعه، طراحی عقاید فراشناختی و خود نظم‌دهی تأکید می‌کند (۴-۳). این مفهوم برای اولین بار جهت درک و تبیین افت و شکست تحصیلی مطرح گردید و به عنوان پایه و اساسی برای تلاش‌های اصلاح‌گرایانه در حوزه تعلیم و تربیت مدنظر قرار گرفت (۵). درگیری تحصیلی به عنوان پایه و اساسی برای تلاش‌های اصلاح‌گرایانه در حوزه تعلیم و تربیت در نظر گرفته می‌شود (۵). درگیری تحصیلی در همه

دوره‌ها به ویژه در دورهٔ نوجوانی اهمیت خاصی دارد (۶)؛ این مفهوم به کیفیت تلاشی که دانش‌آموزان صرف فعالیت‌های هدفمند آموزشی می‌کنند تا به صورت مستقیم به نتایج مطلوب دست یابند، اشاره دارد (۷). درگیری تحصیلی مشتمل بر کلیه فرآیندهایی است که فرد با آن‌ها مشغول انجام دادن یک تکلیف می‌شود (۸). فردریکز و همکاران (Fredricks et al) درگیری تحصیلی را دربرگیرندهٔ ابعاد، درگیری رفتاری، درگیری شناختی و عاطفی می‌دانند (۹). به طورکلی توافقی مربوط به ماهیّت چندبعدی درگیری دانش‌آموزان در مدرسه وجود دارد و این ابعاد فرایندهای مجزا از یکدیگر نیستند و بین آن‌ها روابط درونی و پویا برقرار است (۹). نتایج پژوهش‌های مختلف نشان داده است که درگیری تحصیلی دانش‌آموزان با؛ بهبود روابط دانش‌آموز با مدرسه (۱۰)، بهبود عملکرد تحصیلی (۱۱) و دل‌بستگی به معلم (۱۲) رابطه دارد.

به عبارت دیگر پژوهش‌های مختلف نشان می‌دهد اگر بتوان دانش‌آموزان را هرچه بیشتر درگیر مسائل تحصیلی و تکالیف یادگیری کرد، بیشتر می‌توان به موفقیت علمی آنان امیدوار بود (۲).

خوش‌بینی تحصیلی دانش‌آموزان حوزهٔ جدیدی است که توسط اسچنن‌موران و همکاران (Tschannen-Moran et al) شکل گرفته است (۱۳). این مفهوم از سه مؤلفهٔ تأکید تحصیلی دانش‌آموزان، اعتماد دانش‌آموزان به معلمان و احساس هویت دانش‌آموزان نسبت به مدرسه تشکیل شده است (۱۴). افراد خوش‌بین از رسیدن به هدف اطمینان دارند و افراد بد بین نسبت به رسیدن به هدف در شرایط مشابه شک دارند (۱۵). خوش‌بینی تحصیلی هم سازه‌ای جمعی است و هم فردی و شامل ابعاد شناختی، عاطفی و رفتاری که از تعامل بین حس کارآمدی جمعی، اعتماد و تأکید تحصیلی به عنوان بخشی از سلامت سازمانی مدارس ایجاد شده است (۱۶). این مفهوم حاصل تعامل بین کارآمدی؛ تأکید تحصیلی و اعتماد است (۱۷) و به ایجاد محیط مثبت در مدرسه کمک می‌کند (۱۸).

در واقع خوش‌بینی تحصیلی دانش‌آموز یک باور فردی است که تحت تأثیر عوامل محیطی در فرد شکل می‌گیرد (۱۶). این باور اشاره دارد به این‌که در صورت برقراری روابط اعتمادآمیز بین دانش‌آموزان و کادر آموزشی، وجود ویژگی‌های تأکید تحصیلی در محیط و به دنبال آن شکل‌گیری احساس یگانگی با محیط آموزشی، فرد در مسیر پیشرفت انگیزهٔ بالایی کسب کرده و به موفقیت دست می‌یابد (۱۳). به طور خلاصه، خوش‌بینی تحصیلی دانش‌آموزان تصویر غنی از عاملیّت انسانی را به تصویر می‌کشد که رفتار دانش‌آموزان را از نظر ابعاد شناختی، عاطفی و رفتاری تبیین می‌کند (۱۴).

بریست و همکاران (Brissette) در پژوهش خود نشان دادند که خوش‌بینی بالا منجر به آشفتگی و اضطراب کمتری در انتهای ترم تحصیلی می‌شود (۱۹). هم‌چنین مطالعات نشان می‌دهد که خوش‌بینی موجب؛ بهبود عملکرد تحصیلی (۲۰-۲۱)، امیدواری (۲۲)، اعتماد (۲۰)، بهبود روابط اجتماعی و بهزیستی ذهنی و جسمی (۲۳-۲۵) می‌شود. خوش‌بینی- بدبینی به ترتیب، اشاره به امید پیامدهای مثبت و منفی از آینده دارد (۲۶).

امید یکی از نیازهای اساسی انسان به شمار می‌رود (۲۷). امیدواری یک حالت انگیزشی مثبت با در نظر گرفتن اهداف روشن برای زندگی است (۲۸). فروم (Fromm) معتقد است امید، آمادگی برای لحظات هنوز اتفاق نیفتاده است، به اعتقاد او امید عامل ذاتی و باطنی شالودهٔ زندگی و عامل پویا و دینامیک روان انسان است (۲۹). امید به‌عنوان یک سازهٔ شناختی در افراد و گروه‌های مختلف دارای اهمیت بسیار است (۲۷). امیدواری درخواست فرد برای آینده خود است (۳۰). دای و همکاران (Day et al) در پژوهشی به این نتیجه رسیدند که امید به‌طور منحصربه‌فرد پیشرفت‌های آینده افراد را پیش‌بینی می‌کند (۳۱). امید در منابع دینی بیشتر در گستره رحمت خداوند است (۳۲). در نظریهٔ امید اشنایدر سه مؤلفه: تفکر هدف (هر چیزی که خود فرد مایل است بدان دست یابد؛ آن را انجام دهد یا تجربه یا ایجاد کند)؛ تفکر عامل (یک مؤلفه انگیزشی برای به حرکت درآوردن فرد، در مسیر راه‌های در نظر گرفته شده برای رسیدن به هدف) و تفکر گذرگاه (توانایی ادراک شده فرد برای شناسایی و ایجاد مسیرهایی به سمت هدف) وجود دارد (۳۳)؛ به عبارت دیگر افراد با امیدواری بالا بیشتر به هدف‌گزینی می‌پردازند، مسیرهای کارآمدی را برای رسیدن به اهداف موردنظر ایجاد می‌کنند و مطمئن هستند که مسیرهای انتخابی‌شان، آن‌ها را به سمت اهداف موردنظرشان خواهد رساند (۳۴).

افراد امیدوار علاقه دارند تا درباره موفقیت‌هایشان در زمینه‌های

مختلف مثبت‌تر باشند و بر راه‌های مختلف برای دستیابی به اهدافشان تمرکز کنند (۳۵). به‌عبارت‌دیگر افراد امیدوار اعتماد بیش‌تری به توانمندی‌هایشان دارند (۳۶). امید عامل تأثیرگذار بر موفقیت اجتماعی است (۳۲). مطالعات و پژوهش‌های مختلف آثار ناامیدی را؛ افسردگی (۲۷)؛ خودکشی (۳۷)؛ بی‌ارادگی (۳۸)؛ ترس و خشم (۳۹)؛ اضطراب و حواس‌پرتی (۴۰) نشان داده است. از طرفی امیدواری به آینده موجب؛ سلامتی و شادابی (۴۱)؛ خوش‌بینی و کیفیت زندگی (۴۲)؛ روابط اجتماعی مطلوب (۴۳)؛ سلامت جسمانی (۴۴)؛ سلامت روان (۴۵) و بهبود عملکرد تحصیلی (۴۶) می‌شود.

توجه به درگیری تحصیلی دانش‌آموزان که به عنوان پایه و اساس تلاش‌های اصلاح‌گرایانه در حوزه تعلیم و تربیت شناخته می‌شود از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است (۵) و از عوامل اصلی تأثیرگذار بر عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان می‌باشد (۱۱) از سوی دیگر به عقیده‌ی سلیگمن (Seligman) دادن آموزش‌های خوش‌بینی و امید به آینده به بچه‌ها قبل از رسیدن به بلوغ جنسی و در زمانی که می‌توانند در این باره اندیشه کنند بسیار مؤثر و مفید است. این بچه‌ها در مواجهه با مسائل مختلف واکسینه می‌شوند، هنگام برخورد با دشواری‌ها به نحو مطلوب از این مهارت استفاده و از بروز افسردگی در آنان جلوگیری می‌کند، آسیبی که امروزه به شدت در جهان رایج است (۴۷). با توجه به اهمیت متغیرهای خوش‌بینی و درگیری تحصیلی و نقشی که در موفقیت تحصیلی دانش‌آموزان دارند این پژوهش بر آن است که به بررسی رابطه بین خوش‌بینی و درگیری تحصیلی با نقش میانجی‌گری امید به آینده دانش‌آموزان پیش‌دانشگاهی بپردازد.

روش

پژوهش حاضر توصیفی – هم‌بستگی و از نظر هدف کاربردی می‌باشد. جامعهٔ آماری عبارت است از تمامی دانش‌آموزان دورهٔ پیش‌دانشگاهی شهرستان قائنات که در سال تحصیلی ۹۷-۱۳۹۶ مشغول به تحصیل بودند و تعداد کل آن‌ها ۸۴۷ نفر برآورد شد. حجم نمونه با استفاده از جدول برآورد نمونه از جامعه گرجسی و مورگان تعداد ۲۶۵ نفر برآورد شد؛ که به‌منظور صرفه‌جویی در وقت، هزینه و جلوگیری از پراکندگی مدارس به روش نمونه‌گیری خوشه‌ای چند مرحله انتخاب شدند، به این صورت که ابتدا از بین مناطق شهرستان چند منطقه به‌صورت تصادفی انتخاب و سپس از درون هر منطقه به صورت تصادفی چند مدرسه برای نمونه‌گیری انتخاب شد. در این پژوهش تعداد ۲۹۰ پرسش‌نامه میان دانش‌آموزان توزیع و از این تعداد ۲۷۳ پرسش‌نامه به طور کامل پاسخ داده شده بود و مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. به منظور بررسی و تجزیه و تحلیل اطلاعات از هم‌بستگی پیرسون و مدل‌یابی معادلات ساختاری به کمک نرم‌افزارهای SPSSV۱۸ و AMOSV۲۰ استفاده شد. ویژگی‌های جمعیت شناختی نمونه مورد پژوهش در جدول شماره ۱ آورده شده است.

جدول ۱. اطلاعات دموگرافیک پژوهش

وضعیت	گروه‌بندی	تعداد (درصد)
جنس	دختر	۱۲۹(۴۷٪)
	پسر	۱۴۴(۵۳٪)
رشته تحصیلی	علوم تجربی	۹۸(۳۶ ٪)
	علوم انسانی	۹۳(۳۴/۵ ٪)
	ریاضی و فیزیک	۸۲(۳۰/۰٪)

ابزارهای سنجش: در این پژوهش از سه پرسش‌نامهٔ استاندارد به شرح ذیل استفاده شد؛ الف) پرسش‌نامه امیدواری: برای سنجش امیدواری (Hope Questionary) از پرسش‌نامه استاندارد اشنایدر و همکاران (Snyder et al, ۱۹۹۱) استفاده شد. این پرسش‌نامه داری دوازده گویه می‌باشد که امیدواری را در دو بُعد؛ تفکر عاملی و تفکر راهبردی موردسنجش قرار می‌دهد. این پرسش‌نامه بر اساس مقیاس ۸ درجه‌ای لیکرت (کاملاً مخالفم تا کاملاً موافقم) نمره‌دهی شده است. متوسط ضریب روایی و پایایی این ابزار برابر ۰/۹۱ گزارش‌شده است، همسانی درونی کل آزمون ۰/۷۴ تا ۰/۸۴ است و پایایی بازآزمون آن ۰/۸۰ گزارش شده است (۴۷). در پژوهش حاضر هم‌بستگی درونی سؤالات ۰/۸۷ به دست آمد. ب) پرسش‌نامه خوش‌بینی تحصیلی: برای سنجش خوش‌بینی تحصیلی از پرسش‌نامه استاندارد اسچنن‌موران و همکاران (Tschannen-Moran et al, ۲۰۱۳) استفاده شد. این پرسش‌نامه دارای ۲۸ گویه می‌باشد که خوش‌بینی تحصیلی را در سه خرده‌مقیاس تأکید تحصیلی دانش‌آموزان (۸ گویه)، اعتماد دانش‌آموزان به معلمان (۱۰ گویه) و احساس هویّت دانش‌آموزان نسبت به مدرسه (۱۰ گویه) اندازه‌گیری می‌کند. پایایی پرسش‌نامه

برای هریک از خرده‌مقیاس‌ها به ترتیب ۰/۸۹۲، ۰/۸۶۹ و ۰/۹۱۲ و برای کل ابزار ۰/۹۲۳ گزارش شده است (۱۴). در پژوهش حاضر هم‌بستگی درونی سؤالات ۰/۸۳ به دست آمد. ج) پرسش‌نامه درگیری تحصیلی برای ارزیابی جنبه‌های ارزیابی درگیری دانش‌آموزان (درگیری رفتاری؛ درگیری عاطفی؛ درگیری شناختی و درگیری عاملیت)، از پرسش‌نامه ریو و تیسنگ (Reeve & Tseng, ۲۰۱۱) استفاده شد که بر اساس مقیاس ۵ درجه‌ای لیکرت (از کاملاً مخالفم تا کاملاً موافقم) تنظیم شده است که درگیری عاملیت شامل پنج گویه، درگیری رفتاری پنج گویه، درگیری عاطفی چهار گویه و درگیری شناختی هشت گویه می‌باشد و پایایی این مؤلفه‌ها به ترتیب ۰/۸۲، ۰/۹۴، ۰/۸۸ و ۰/۷۸ درصد محاسبه شده است (۴۸). در پژوهش حاضر هم‌بستگی درونی سؤالات ۰/۷۹ به دست آمد.

یافته‌ها

برای بررسی نرمال بودن داده‌ها کشیدگی و چولگی داده‌ها مورد بررسی قرار گرفت که در جدول ۲ گزارش شده است. از آن‌جا که شاخص‌های کشیدگی و چولگی برای تمام متغیرها بین ۲+ و ۲- است، می‌توان نتیجه گرفت داده‌ها نرمال هستند.

جدول ۲. نرمال بودن داده‌ها

شاخص‌های نرمال بودن	تفکر عاملی	تفکر راهبردی	تأکید تحصیلی	اعتماد	احساس هویت	درگیری عاملیت	درگیری رفتاری	درگیری عاطفی	درگیری شناختی
چولگی	-۱/۱۷	-۰/۶۸	۰/۳۱	-۰/۸۶	-۱/۱۳	۰/۳۶۸	-۱/۱۶	۰/۷۶	۰/۸۸
کشیدگی	۰/۸۷	۱/۰۸	-۰/۶۳	-۰/۲۹	۰/۷۰	-۰/۵۶	۰/۹۱	-۰/۶۹	-۱/۱۶

نتایج نشان داد، خوش‌بینی با میانگین ۲/۲۱±۰/۳۲؛ امید به آینده با میانگین ۲/۸۷±۰/۵۱ پایین‌تر از حد متوسط و درگیری تحصیلی دارای میانگین ۳/۱۵±۰/۷۴ بالاتر از حد متوسط بود. شاخص‌های توصیفی پژوهش حاضر در جدول شماره ۳ آورده شده است.

جدول ۳. شاخص‌های توصیفی متغیرهای مورد مطالعه

متغیرها	Min	Max	Mean	SD
خوش‌بینی تحصیلی	۱/۸۲	۳/۵۲	۲/۲۱	۰/۳۲
درگیری تحصیلی	۲/۶۸	۵/۳۶	۳/۱۵	۰/۷۴
امید به آینده	۲/۲۶	۴/۸۷	۲/۸۷	۰/۵۱

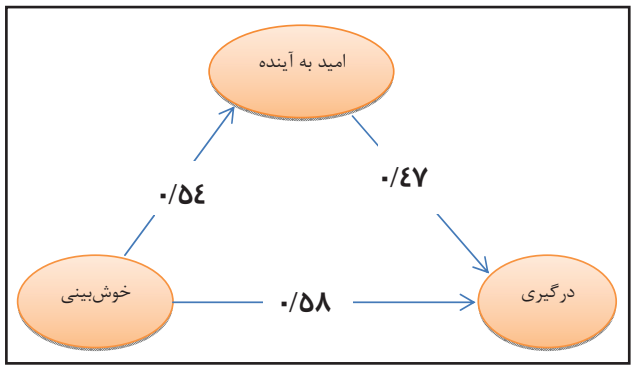
جدول ۴. ماتریس هم‌بستگی پیرسون متغیرهای مورد مطالعه

متغیرها	امید به آینده	درگیری تحصیلی	خوش‌بینی علمی
خوش‌بینی تحصیلی	۰/۴۶*	۰/۵۱۴*	۱
درگیری تحصیلی	۰/۵۷۷*	۱	
امید به آینده	۱		

*معنی‌داری در سطح ۰/۰۱

همان‌طور که در جدول ۴ نشان داده می‌شود؛ رابطهٔ معنی‌دار و مثبتی بین خوش‌بینی و امید به آینده (r=۰/۴۶، P <۰/۰۱)، رابطهٔ معنی‌دار و مثبتی بین خوش‌بینی و درگیری تحصیلی (r=۰/۵۱۴، P <۰/۰۱) و رابطهٔ معنی‌دار و مثبتی بین امید به آینده و درگیری

تحصیلی (r=۰/۵۷۷ ،P <۰/۰۱) وجود دارد. نتیجه تحلیل مسیر و نقش میانجی امید به آینده در رابطه خوش‌بینی و درگیری تحصیلی به صورت زیر نمایش داده می‌شود:

تصویر ۱. تحلیل مسیر اثر خوش‌بینی بر درگیری تحصیلی با نقش میانجی امید به آینده

همان‌طور که در تصویر شماره یک نشان داده می‌شود رابطهٔ خوش‌بینی تحصیلی با امید به آینده از ۰/۴۶ در حالت هم‌بستگی به ۰/۵۴ در حالت تحلیل مسیر تغییر یافته است، هم‌چنین رابطهٔ امید به آینده با درگیری تحصیلی از ۰/۵۷۷ در حالت هم‌بستگی به ۰/۴۷ در حالت تحلیل مسیر تغییر یافته است و در نهایت هم‌بستگی بین خوش‌بینی تحصیلی با درگیری تحصیلی از ۰/۵۱۴ در حالت هم‌بستگی به ۰/۵۸ تغییر یافته است که می‌توان نتیجه گرفت متغیر امید به آینده نقش میانجی را در بین دو متغیر خوش‌بینی و درگیری تحصیلی بازی می‌کند. لازم به ذکر است که تمام روابط بین متغیرها در تحلیل مسیر ارائه شده معنی‌دار می‌باشد.

بحث

در نظام‌های تعلیم و تربیت میزان پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان یکی از شاخص‌های موفقیت در فعالیت‌های علمی است (۵۲). پژوهش‌ها نشان داده است که اگر بتوان دانش‌آموزان را هر چه بیشتر درگیر مسائل تحصیلی و تکالیف یادگیری کرد، بیشتر می‌توان به موفقیت علمی آنان امیدوار بود (۲). در این میان توجه به رابطه متغیرهای تأثیرگذار بر درگیری تحصیلی دانش‌آموزان از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. خوش‌بینی تحصیلی به ایجاد محیط مثبت در مدرسه کمک می‌کند (۱۸). از دیگر متغیرهای مهم در نظام‌های تعلیماتی سازهٔ امید به آینده است. لذا این پژوهش باهدف بررسی رابطه خوش‌بینی و درگیری تحصیلی با نقش میانجی امید به آینده دانش‌آموزان پیش‌دانشگاهی انجام گرفت، نتایج نشان داد که نمرهٔ خوش‌بینی تحصیلی و امید به آینده دانش‌آموزان پایین‌تر از حد متوسط و درگیری تحصیلی دانش‌آموزان بالاتر از حد متوسط قرار دارد.

نتایج نشان داد که رابطهٔ مثبت و معناداری بین خوش‌بینی و امید به آیندهٔ دانش‌آموزان پیش‌دانشگاهی وجود دارد؛ به عبارت دیگر دانش‌آموزانی که به آینده امیدوارتر هستند از خوش‌بینی تحصیلی بهتری برخوردارند نتایج این یافته با نتایج پژوهش‌های Isazadegan و دیگران (۴۶) و Kiafar و همکاران (۴۹) هم‌خوانی دارد. هم‌چنین نتایج نشان داد رابطهٔ مثبت و معنی‌داری بین خوش‌بینی و درگیری تحصیلی دانش‌آموزان وجود دارد این یافته نیز با نتایج پژوهش Azfandak & Azad Abdolahur(۵۰) هم‌خوانی دارد. هم‌چنین نتایج نشان داد رابطه مثبت و معناداری بین امید به آینده دانش‌آموزان و درگیری تحصیلی آن‌ها وجود دارد، در راستای این یافته با توجه به جست‌وجوی محققین در داخل و خارج از کشور پژوهشی هم‌راستا یافت نشد اما جهت تبیین علمی آن می‌توان به یافته پژوهش Kiafar و همکاران (۴۹) که رابطهٔ معناداری بین امیدواری و انگیزش تحصیلی یافتند؛ اشاره کرد. هم‌چنین یافته‌ها نشان داد که امید به آینده نقش واسطه‌ای در رابطه بین خوش‌بینی و درگیری تحصیلی دانش‌آموزان دارد. مرور پژوهش‌ها نشان دادند خوش‌بینی تحصیلی بر امید به آینده اثر دارد (۴۶ و ۴۹)، هم‌چنین امید به آینده دانش‌آموزان بر درگیری تحصیلی آن‌ها اثرگذار است (۴۹)؛ بنابراین همان‌طور که انتظار می‌رفت نتایج این پژوهش نشان داد که خوش‌بینی تحصیلی به واسطه امید به آیندهٔ دانش‌آموزان اثر غیرمستقیم بر درگیری تحصیلی دانش‌آموزان دارد.

در مورد پژوهش حاضر باید توجه داشت که همهٔ محدودیت‌هایی که شامل تحقیقات عرصهٔ علوم انسانی و اجتماعی می‌شود؛ نیز وجود دارد. ازجمله این‌که پرسش‌نامه‌ها تنها ابزار جمع‌آوری داده‌ها در این پژوهش بود؛ که جنبهٔ خودگزارشی دارد و امکان سوگیری در پاسخ دادن به سؤالات وجود دارد. موقعیت‌های ویژهٔ فردی مانند؛ خستگی، اضطراب، وضعیت روحی و روانی و شلوغی مدارس در نحوه پاسخگویی دانش‌آموزان تأثیر خواهد داشت؛ بنابراین توصیه می‌شود

از مصاحبه‌های نیمه ساختاریافته در کنار پرسش‌نامه استفاده شود.

نتیجه‌گیری

یافته‌های حاصل از پژوهش حاضر، هم‌بستگی معناداری را بین خوش‌بینی و امید به آینده با درگیری تحصیلی دانش‌آموزان نشان داد. لذا پیشنهاد می‌گردد که در نظام آموزشی توجه بیشتری به سازه‌های خوش‌بینی تحصیلی و امیدواری دانش‌آموزان شود و این مهم جز با توجه به فراهم کردن شرایط اجتماعی مناسب برای تحصیل‌کرده‌های نظام آموزشی و برنامه‌ریزی برای بعد از فراغت از تحصیل دانش‌آموزان و دانشجویان میسر نیست. در مدارس و نظام آموزشی باید برای ایجاد باورهای خوش‌بینانه در دانش‌آموزان و گسترش محیط یادگیری فعال و شاداب تلاش شود. به طور کل خارج از اغراق نیست که اگر گفته شود توجه به خوش‌بینی و امیدواری دانش‌آموزان در واقع توجه به کارایی و اثربخشی نظام تعلیماتی می‌باشد.

سپاس‌گزاری

پژوهشگران بر خود لازم می‌بینند که از همکاری تمامی مدیران؛ دبیران و دانش‌آموزان عزیز مدارسی که به عنوان نمونهٔ پژوهشی انتخاب شدند. کمال تشکر و قدردانی را داشته باشند.

ملاحظات اخلاقی: این مطالعه مصوب گروه علوم تربیتی و شورای پژوهش دانشگاه فرهنگیان پردیس علامه طباطبایی سبزوار به شماره ۵۱۱۹/۱۲۷ می‌باشد. به‌منظور رعایت ملاحظات اخلاقی، مشارکت‌کنندگان در تحقیق می‌توانستند در هر مرحله از ادامه همکاری انصراف دهند و برای فاش نشدن اطلاعات شخصی آن‌ها، پرسش‌نامه‌ها فاقد نام و نام خانوادگی بود. هم‌چنین پژوهشگر در ابتدای مطالعه هدف مطالعه را برای مشارکت‌کنندگان ذکر نموده و از ایشان درخواست شد در صورت تمایل در مطالعه شرکت کنند.

تعارض منافع: نتایج پژوهش حاضر با منافع هیچ ارگان و سازمانی اعم از خصوصی و دولتی در تعارض نیست.

منابع مالی: کلیه هزینه‌های این پژوهش توسط نویسندگان تأمین شده است.

References

1- Van Uden JM, Ritzen H, Pieters JM. Engaging students: The role of teacher beliefs and interpersonal teacher behavior in fostering student engagement in vocational Education. Teaching and Teacher Educ. 2014; 37: 21-32.

2- Saber S, Pasha sharif H. Prediction of Student Conflict Scale Based on Identity Styles in First-Level Female Students in Tehran State High Schools. Res in curriculum planning. 2013;2(11): 72-85. [Persian].

3- Entwistle NJ, Mccune V. The conceptual bases of study strategy inventories. Educational Psychology Rev. 2004; 16(4): 325-345.

4- Jasmine, G., Gregory A. D.liem, Andrew J. Martin & Susan C. Academic motivation, self- concept, engagement, and performance in high school: Key processes from a longitudinal perspective, J of Adolescence. 2012; 35: 1111-1122.

5- Emadi R, Ahokhosh N. The combination of conventional teaching methods its effect on student academic engagement. J of Cognitive Strategies in Learning.2015; 3(5): 57-72. [Persian].

6- Tian L, Han M, Huebner ES. Preliminary development of the Adolescent Students' Basic Psychological Needs at School Scale. J of Adolescence.2012;37(3), - 167 157

7- Tinio M F O. Academic Engagement Scale for Grade School Students. The assessment Handbook. Vol.2009; 2: 64-75.

8- Shirdel K, colleagues. Relation of self- regulated Learning strategies and achievement motivation of high school students. Research in curriculum. 2013; 9(36): 99-112. [Persian].

9- Fredricks J A, Blumenfeild PC, paris AH. School engagement: Potential Of the concept, start of the evidence. Rev of Educational Res. 2004; 74(1): 59-109.

10- Sciarra D T, Seirup H J. The multidimensionality of school engagement and math achievement among racial groups. Professional School Counseling.2008; 11.

11- Klem A, Connell J. Relationships matter: Linking teacher support to Student engagement and achievement. J of School Health.2004; 74 (7): 262-273

12- Gholamali lavasani M, Mehdipour Maralani F. Attachment to the teacher and academic engagement among female and male students. Applied Psychological Res Quarterly.2015; 6(2): 119-132. [Persian].

13- Tschannen-Moran M, Bankole R.A, Mitchell R.M, Moore DM. Student academic optimism: A confirmatory factor analysis. J of Educ Administration.2013; 51 (2), 150-175.

14- Moradi K, Vaezi MD, Farzaneh M, Mirza'I M. The relationship between academic optimism and academic achievement among high school students in 6th and 9th district of Tehran. J of research in school education. 2014; 2(5): 69-80. [Persian].

15- Carver CS, Scheier MF, Segerstrom S C. Optimism.Clinical Psychology Rew.2010;1-11.
16- Cheraghikhah Z, Arabzadeh M, Kadivar P. The Role of Academic Optimism, Academic Emotions and School Well-Being in Mathematical Performance of Students. J Positive Psychology, 2015; 3(3): 11- 20. [Persian].
17- Beard K, Hoy W, Hoy A. Academic optimism of individual teachers: Confirming a new construct. Teaching and Teacher Educ,2010; 26, 1136-1144.
18- Abbasian H, Heidarzadeh S. Explain the role of academic optimism and empowerment structure in students' academic achievement. J of Leadership Research and Educational Management, 2014; 1(2): 147-164. [Persian].
19- Brissette I, Scheier MF, Carver C S. The role of optimism in social network development, coping, and psychological adjustment during a life transition. J of Personality and Social Psychology.2002; 82: 102–111.
20- Hoy WK, Tarter CJ, Woolfolk Hoy A. Academic optimism of schools: A force for student achievement. J American Educational Res. 2006; 43(3): 425–46.
21- Hoy K W, Smith P A. Influence: a key to successful leadership. The International Journal of Educational Management, 2007; 21: 158-167.
22- Coll J E, Draves P R. An examination of the relationship between optimism and worldview among university students. J College student.2008; 42, 395 -401.
23- Lau S, Kubiak T, Burchert S, Goering M, Oberländer N, Mauschwitz H, et al. Disentangling the effects of optimism and attributions on feelings of success. Personality and Individual Differences. 2014; (56): 78 – 82.
24- Malik A. Efficacy, Hope, Optimism and Resilience at Workplace –Positive Organizational Behavior. J International of Scientific and Research Publications. 2013; 3(10): 1-4.
25- Robinson C, Snipes K. Hope, optimism and self-efficacy: A system of competence and control enhancing africanamerican college students academic well-Being. Multiple Linear Regression Viewpoints. 2009; 35(2): 16- 26.
26- Chang C E, Sanna Y L, Yang M. Optimism, pessimism, affectivity, and psychological adjustment in USA and korea: A test of a mediation model. Personality and individual differences, 2003; 34: 1195 -1208.
27- Afshani AL, Jafari Z. The Relationship between Social Capital and Future Happiness among Yazd University Students. social Sciences. 2016; 25(73): 93-116. [Persian].
28- Baily TC, Snyder C R. Satisfaction with life and hope: a look at age and marital status. Psychological Record.2007; 57) 2(: 233-240.
29- Khalilian Shalamzari M, Jandaghi Gh, Pasandida A. Build and revise the Hope Scale based on Islamic resources J of Psychology and Religion. 2013; 6(1): 59-76. [Persian].
30- Clarke D H, Kissane D W. Demoralization: It's Phenomenology and Importance. Australian and New Zealand Journal of Psychiatry.2002; 36: 733-742.
31- Day L, Hanson K, Maltby J, Proctor C. Wood A. Hope uniquely predicts objective academic achievement above intelligence, personality, and previous academic achievement. J of Research in Personality.2010; 44(4): 550-553.
32- Khajenoori B, Momeni M, Hoshiar A. Investigating the Relationship between Religiosity and Social Hopefulness among Female High-School Students in Shiraz. J of Applied Sociology 2015; 59(3): 195-208. [Persian].
33- Mohaghghian Z. Hope and evolutionary role in the Quran. J Psychology and Religion. 2012; 73(19): 165-184. [Persian].
34- Drysdale BM T, Mcbeath M. Exploring hope, self-efficacy, procrastination, and study skills between cooperative and non-cooperative education students. Asia-Pacific J of Cooperative Education.2014; 15(1): 69-79.
35- Khodadadi Sangheh J, Haghani M, Taheri M, Reza'i Ahavvyi M, Rangjar P. Hope relationship, daily spiritual experiences and quality of life in single students of Tarbiat Moalem University of Tehran, 2010-2011. Health and Society.2015, 9 (2): 38-48. [In Persian].
36- Cohn M A, Fredrickson BL. In search of durable positive psychology interventions: Predictors and consequences of longterm positive behavior change. The Journal of Positive Psychology.2010; 5 (5): 355–366.
37- Tong E M W. Hope and Hopelessness. International Encyclopedia of the Social & Behavioral Sciences, 2nd edition.2015; 11: 197-201.
38- Alizadeh Aghdam MB. Assessing future hope among students and the factors affecting it. Applied Sociology.2012; 23 (4): 189-206. [Persian].
39- Schalok RL, Brown I, Brown R, Cummins RA,Felce D, Matikka L. Conceptualization, measurement, and application of quality of life for persons with intellectual disabilities: Report of an international panel of experts. J Information.2002; 40(6): 457-70.
40- Mirazayan B, Hassanzadeh R, Moslehi Jouibari M. The contribution of women's future hope to the happiness of female students. Woman and Society.2014; 5 (1): 121-138. [Persian].
41- Lopez SJ, Snyder CR. Handbook of Positive Psychology. Oxford University press.2009: 70-125.
42- Ho MY, Cheung FM, Cheung SF. The role of meaning in life and optimism in promoting well-being. Personality and individual differences, 2010; 48(5):658-63.
43- Foladian A. Assessing future hope and social factors affecting it among students of Islamic Azad University, Mashhad Branch. Jurisprudence and the history of Islamic civilization, 2012; 38: 137-159. [Persian].

44- Tong E M W. Hope and Hopelessness. International Encyclopedia of the Social & Behavioral Sciences, 2nd edition, 2015; 11: 197-201.

45- Schrank B, Woppmann A, Hay A G, Sibitz I, Zehetmayer S, Lauber C. Validation of the Integrative Hope Scale in people with psychosis. Psychiatry Research, 2012; 198(3): 395-399.

46- Isazadegan A, Micaeili F, Meroei Milan F. The relationship between hope, optimism and meaning of education with academic performance in high school students. J of school psychology.2014; 3(2): 253-266. [Persian]

47- Snyder C R, Lopez SJ. Positive psychology: the scientific and practical explorations of human strengths. New York, sage publication Inc. 2007.

48- Reeve J, Tseng M. Agency as a fourth aspect of student engagement during learning activities. Contemporary Educational Psychology, 2011; 36: 257–267.

49- Kiafar MS, Kareshki H, Hashemi F. The Role of Hope Components And Optimism on Academic Motivation of Graduate Students of Ferdowsi University And Mashhad University of Medical Sciences. J of Medical Education.2014; 6(14): 517- 526. [Persian].

50- Azfandak K, Azad Abdolahur M. Relationship between academic optimism and academic self-efficacy with academic engagement. Sociology Education. 2018; 7: 63-78. [Persian].

51- Samavi A, Abrahimi K, Javidan M. Relationship between Academic Engagements, Self-efficacy and Academic Motivation with Academic Achievement among High School Students in Bandar Abbas. J of Cognitive Strategies in Learning. 2017; 4(7): 71-92. [Persian].